

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านโนนอารีย์ ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาว สุนทรี กฤษณสุวรรณ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางสาวสุนทรี กฤษณสุวรรณ: การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน โนนอารีย์ ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หัตไชย บุญจุง , 120 หน้า

โครงการกองทุนหมู่บ้าน โนนอารีย์

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้าน โนนอารีย์ ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการทราบถึงศักยภาพและประสิทธิภาพของชุมชน ในการดำเนินงานด้านกองทุน เงิน 1 ล้านบาท ที่รัฐบาลจัดสรรให้ รวมทั้งผลกระทบของกองทุนฯ ในด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชน หมู่บ้าน โนนอารีย์

สำหรับวิธีการประเมิน ใช้แบบ CIPP MODEL ของสัทพ์เฟิลดิม ซึ่งมีการประเมิน 4 ด้าน คือด้านสภาพแวดล้อม (C) ด้านปัจจัยนำเข้า (I) ด้านกระบวนการ (P) และด้านผลผลิต (P) โดยใช้เครื่องมือ แบบรายงานต่าง ๆ (บร. 1 – บร. 12) ในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อประเมินโครงการ ซึ่งแบบเก็บข้อมูล บร.ต่าง ๆ นี้ มีการเก็บข้อมูลรวม 2 แบบ คือ 1) การสัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุม เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และ 2) ข้อมูลจากเอกสารต่าง ที่รวบรวมไว้แล้ว เช่น ข้อมูลจปฐ. กชช 2 ค. ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

การปล่อยกู้ให้เกษตรกรบรรลวุัตถุประสงค์เป็นไปตามเป้าหมาย แต่ประสิทธิภาพของการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามที่กองทุนหมู่บ้านต้องการ เช่นการสร้างงาน และอาชีพอาจไม่เกิดขึ้น แต่สนับสนุนหรือเสริมอาชีพเดิมของเกษตรกรนับว่าประสบความสำเร็จ สำหรับการคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย คงไม่มีปัญหาแม้ว่าเกษตรกรจะต้องไปกู้เงินนอกระบบมาใช้ก็ตาม เพราะต้องการรักษาความเชื่อถือ และความสัมพันธ์ กับผู้ค้าประกัน

ข้อเสนอแนะในการบริการกองทุนฯ ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น รัฐบาลควรมีเจ้าหน้าที่โดยตรงเป็นที่เลี้ยง ให้การดูแลกองทุนในด้านความรู้ของการทำบัญชี รวมทั้งควรจัดสรรเงินเพื่อเป็นงบดำเนินการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าตอบแทนความเสียหายของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อไม่ให้เป็นภาระบวกรวมผู้ที่ต้องเข้ามาทำหน้าที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านมากเกินไป

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

นักศึกษา นางสาวสุนทรี กฤษณสุวรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หัตไชย บุญจุง

อาจารย์ร่วมปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี มานะเกษม

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินผลโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หัตไชย นุญจุง)

กรรมการสอบ

 (..... ดร. หัตไชย นุญจุง)

 (..... ดร.
)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

 (.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... - 8 ต.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้จัดทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานศึกษาสารนิพนธ์ อาทิเช่น

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยวดี มานะเกษม อาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตกองทุนฯ ต. ปากช่อง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หัสไชย บุญจง อาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตกองทุนฯ ต.ปากช่อง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการจัดการ
4. คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำทางวิชาการ
5. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง นายคะเชนทร์ ใยสุนัน และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดประชุมระดับตำบลและการประชุมของบัณฑิต ต.ปากช่อง และความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่างๆ
6. คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอที่ให้คำแนะนำโดยมีนายอำเภอ ,ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา ,พัฒนาการอำเภอ ,ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนผู้นำชุมชน ,สมาชิกกองทุนฯและประชาชนทั่วไปของหมู่บ้านหนองคาแก้วที่ให้ข้อมูลในการศึกษา สารนิพนธ์ครั้งนี้
7. ขอขอบคุณบัณฑิตกองทุนตำบลปากช่องทุกท่านที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและปรึกษาต่าง ๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดู อบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีมาตลอด จนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในครั้งนี้ได้

สุนทรী ฤกษ์ณสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	1
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีการดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์.....	6
2.ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้าน โนนอารีย์	12
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านฯ.....	12
3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ.....	12
3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านฯ.....	13
3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ.....	14
3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุน ฯ แบบ ซิป โมเดล (CIPP- Model)	15
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ.....	17
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	17
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	18
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด.....	18
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ.....	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ.....	25
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	25
1.1 บริบทระดับประเทศ.....	25
1.1.1 ความยากจนของคนในประเทศ.....	25
1.1.2 นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ...	26
1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศไทย.....	28
1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน.....	28
1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน	29
1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท	30
1.2 บริบทระดับท้องถิ่น.....	31
1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน โนนอารีย์	31
1.2.2 สภาพปัจจุบัน.....	32
1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน	33
1.2.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	33
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	34
2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ : A.....	34
2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ : B.....	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้.....	38
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ.....	39
5. สรุป การบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	39
5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน ฯ.....	39
5.2 การบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความเข้มแข็ง	40
5.3 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุวัตถุประสงค์	40
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	41
1. สรุป.....	41
2. อภิปรายผล.....	42
3. ข้อเสนอแนะ.....	44
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทำสารนิพนธ์	45
บรรณานุกรม.....	46
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกฯ.....	48
ภาคผนวก ข นโยบาย หลักการและวัตถุประสงค์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ...	65
ภาคผนวก ค แบบติดตาม , แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนฯ...	72
ประวัติผู้เขียน	120

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีเงินทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึงพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บ้านโนนอารีย์ หมู่ที่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะได้ทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงควรมีการประเมิน โครงการว่า ได้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด โดยนำเสนอในรูปแบบของสารนิพนธ์ (Substantive Report)

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิสัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูล ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ ใช้เพื่อการวิเคราะห์การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในสารนิพนธ์เล่มนี้ได้กำหนดให้ใช้ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิพพีโมเดล” (CIPP Model) ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิพ (ชุดวิชาการประเมินพัฒนา หน้า 89 - 91) นี้ ผู้คิดค้นคือ Stuffle beam (Stufflebeam 's CIPP Model) สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของ Stuffle beam

สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบซิพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน มีรายละเอียด ดังนี้

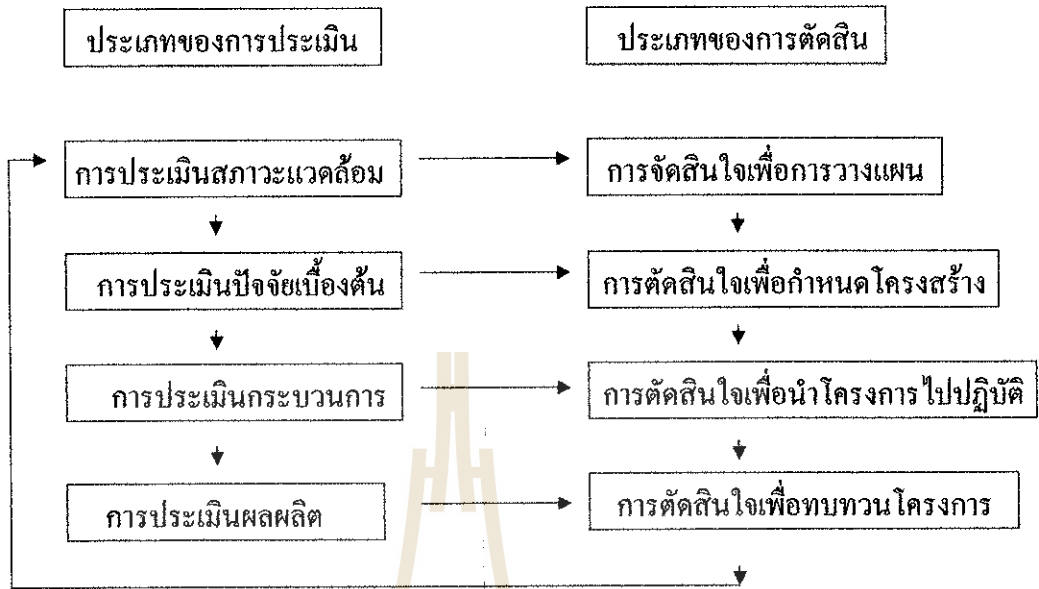
- 3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

- 3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
- 3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
- 3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ในการดำเนินการช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
- 3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลบีม ยังได้เสนอประเภทของการตัดสินใจในที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจ เพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจาก การประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาความคุ้มค่าในการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวน โครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจใน ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของ Stuffle beam

จากแนวคิดและรูปแบบการประเมินซิป ของ Stuffle beam ที่หลักสูตรกำหนดให้ใช้แนวคิด แบบ CIPP Model แล้ว สิ่งหรือข้อมูลที่จะต้องนำมาประเมินร่วมกัน นั้นมาจากองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ CIPP Model ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้ (ชุดวิชาสารนิพนธ์ Substantive Report หน้า 21 - 22)

1.4 วิธีการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจ ปรัชญา วัตถุประสงค์ และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่
- ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบ บร 1-12
- ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยใช้ CIPP Model
- ขั้นตอนที่ 5 เขียน สารนิพนธ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คาดว่าจะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการ การดำเนินงานของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และแก้ไขปัญหา
3. ผู้จัดทำสารนิพนธ์ มีความรู้ในด้านการประเมินโครงการ การเขียนโครงการ และการปฏิบัติงานในชุมชน นอกเหนือ ไปจากการเรียนในชั้นเรียนตามหลักสูตร

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผล ในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นด้านเทคนิคการประเมินมี 5 ด้าน ได้แก่

- 1.นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - 2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่
 - 3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 3.3 การพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุน แบบ ซิป โมเดล (CIPP-MODEL)
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

1.1 นโยบาย

หมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้ว และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องรีบดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่

ที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตได้มีโอกาสพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง และบัณฑิตจะได้รับการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวทางหนึ่ง

1.2 หลักการ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ผ่านมา นั้น รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ 3 โครงการ คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กช.คจ.)

2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

3. โครงการเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อส่งเสริมอาชีพของหมู่บ้านในเขตสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยส่งเสริมอาชีพ หมู่บ้านละ 100,000 บาท

1.3 วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งทุนเงินทุนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชนในชุมชน
2. ส่งเสริมท้องถิ่นให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้อำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนงาน และแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน ดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยจะสรุปประเด็นที่มีความสำคัญ ๆ เกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้แก่

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” ประกอบไปด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่มีนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

- (3). เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4). คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5). เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (6). ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ วิชากิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะ ให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวดที่ 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะสรุปประเด็นที่มีความสำคัญ ๆ เกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุน ให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนงานบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินงานหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านโนนอารีย์ หมู่ที่ 19 ตำบล ปากช่อง อำเภอ ปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น โดยอ้างอิงจากกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นหลักสำคัญ โดยกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับในประเด็นที่สำคัญ ๆ มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง
3. แหล่งที่มาของกองทุน
4. คุณสมบัติของกรรมการ อำนาจหน้าที่และวาระในการดำรงตำแหน่ง
5. คุณสมบัติของสมาชิก
6. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
7. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
8. การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า
9. การกู้ยืม
10. การทำสัญญาเงินกู้ยืม
11. การชำระคืนเงินกู้ยืม
12. อัตราดอกเบี้ย
13. หลักประกันเงินกู้ยืม
14. ค่าปรับ
15. การอนุมัติเงินกู้ยืม
16. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 4 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คือ

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้อง มีครัวเรือน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
2. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

ตัวคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

คุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดหรือการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการองค์การหรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
4. ทุนค้ำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
5. แนวคิดในการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3.3 การพิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ผู้กู้ยื่น คณะกรรมการ ได้ดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท
2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน เงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณากองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 1 ปี
6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนด้านเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับกองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืน ได้โดยทันที

3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน เพื่อสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับการจัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีการติดตามและประเมินผล โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท

4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุน แบบ จิบโมเดล (CIPP - MODEL)

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุม ได้ทันท่วงที มีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของ โครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบจิบ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของ โครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบ สะดวก ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง

แบบจำลองซิปจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลสำเร็จของโครงการ

5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมายถึง การเข้ามาอย่างเข้มแข็งของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนาใหม่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป

ความหมายของการมีส่วนร่วมของมวลชน คือ ความมานะพยายามร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะรวมพลังความพยายามและทรัพยากรใด ๆ ที่เห็นควรมาใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่เขาได้ตั้งไว้

(คณะกรรมการบริหารเพื่อประสานงานเฉพาะกิจ ในการพัฒนาชนบทขององค์กรสหประชาชาติ , กรุงโรม : 2521.)

การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติตามกิจกรรมต่อไปนี้

1. การร่วมมือกัน การลงทุนดำเนินการและการช่วยเหลือเกื้อกูล

การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ก็คือการบอกกล่าว แต่คิดทำเองนี้ไม่สามารถแยกการมีส่วนร่วมออกต่างหากจากการที่รัฐบาลเข้ามารับผิดชอบและควบคุมการพัฒนาได้เลย แต่พอจะเห็นถ้าข้อระบุนทางราชการจะต้องปฏิบัติในระการดังนี้

5.2 ทำให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อที่จะให้ชาวบ้านได้ตัดสินใจในเรื่องราวของท้องถิ่นของตนเอง

5.3 ชักนำทำให้มีการประสานงาน (ของหน่วยงานราชการและเอกชน) ในระดับท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม

5.4 ให้มีการจัดรูปแบบหรือองค์กรที่จะกำหนดแผนในระดับท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีการประเมินประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะบ้าน โนนอารีย์ หมู่ 19 ตำบล ปากช่อง อำเภอ ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้ามาปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งตรงกับ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งได้มีการกำหนดประเด็นที่จะต้องทำการประเมินออกเป็น 4 ระบบ ดังนี้คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของหมู่บ้าน ลักษณะการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพ รวมทั้งข้อมูลอื่นๆที่เอื้อประโยชน์ต่อการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมจะทำการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพิจารณาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกองทุนให้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและความต้องการของหมู่บ้าน

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) โดยปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน เช่น นโยบายของรัฐบาล จำนวนคน คือ จำนวนผู้สมัครขอกู้เงิน งบประมาณ คือ เงิน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลให้มา วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน และที่สำคัญคือแผนการดำเนินงานที่จะเอื้อประโยชน์และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับโครงการในการประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้ก็เพื่อใช้พิจารณาความเหมาะสม ความพอเพียงของปัจจัยนำเข้าที่มีอยู่แล้วว่าจะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินงานในช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับกระบวนการในกองทุนหมู่บ้านหนองน้อยนั้นเริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งกองทุน กระบวนการจัดหาคณะกรรมการเพื่อมาดำเนินกิจการกองทุน กระบวนการพิจารณาเงินกู้ยืมให้กับสมาชิก กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้

ทำการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องและนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการให้มีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้รับกับวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะทำการศึกษาผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนในด้านความสามารถในการปล่อยกู้ การคืนเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ การนำเงินกู้ไปใช้ประกอบอาชีพของสมาชิกประสบผลสำเร็จหรือไม่ ยอดเงินของกองทุนเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลการดำเนินงานโดยรวมบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึงสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนิน โครงการที่ผู้ประเมินจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย หมายถึงสมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเนื่องมาจากการประหยัดเวลาและงบประมาณที่ต้องใช้เป็นจำนวนมากในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โนนอารีย์ กำหนดให้ประชากร คือสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โนนอารีย์ ทั้งหมดจำนวน 113 คนและกลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนจำนวน 82 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงถึงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินว่าจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในเชิงปริมาณและในหน้าที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

ตัวแปร คือ คุณลักษณะใดๆของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาจเหมือนหรือแตกต่างออกไป บางครั้งเรียกว่า ปัจจัย ตัวชี้วัดหรือเหตุผล

คำว่า “ตัวชี้วัด” และ “ตัวแปร” มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งใช้แทนกันได้ แต่มีความหมายแตกต่างกันในจุดเน้นคือคำว่า “ตัวชี้วัด” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำว่าตัวแปร “ตัวแปร” เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปร ไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบ CIPP Model โดยทำการประเมินใน 2 ระบบคือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

(หน่วยระบบ A) และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบB) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล (หน่วยระบบ A)

3.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบA

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล ซึ่งตัวชี้วัดของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2ระดับ คือ

1)ระดับประเทศ เช่น ป่าไม้ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆ ในแบบรายงานบร.1 ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- ความยากจนของคนในประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)
- การขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือความล่มสลายของท้องถิ่น
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2)บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปรตามบร.1 ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน โนนอารีย์
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิต
- ข้อมูลลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดีซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น
- ลักษณะบางประการที่สอดคล้องถึงความไม่เข้มแข็งของหมู่บ้าน เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

3.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบA

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบA ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาท้องถิ่น
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

3.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบA

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบA ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือตลาด

3.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบA

ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบA แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Impact) ตัวแปรที่สำคัญได้แก่

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้กู้ที่ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B)

3.2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบB แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - ความยากจนของคนในประเทศ
 - นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
 - การขาดดุลการค้าของประเทศ
 - สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 - ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 - บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือความล้มเหลวของท้องถิ่น
 - ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
- 2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้าน ประกอบไปด้วยตัวแปรตามบร.1 ดังต่อไปนี้
 - ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน โนนอารีย์
 - สภาพปัจจุบัน
 - ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
 - ด้านวัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิต
 - ข้อมูลลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดีซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น
 - ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของหมู่บ้าน เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคร้ายประจำท้องถิ่น เป็นต้น
- 3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - ความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ดูแลและครอบครัว
 - ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
 - หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
 - หนี้สินนอกระบบของผู้ดูแล

- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

3.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบB ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ
- สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจการ
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังงาน

3.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบB ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัสดุที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์และประเมินกระบวนการในการทำโครงการของตนเอง

3.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบB แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
 - ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - การกลับคืนถิ่นของคนในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการทั้งหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B ด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นเครื่องมือทางสังคมศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่

4.1 การสังเกต คือการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกองทุน และแนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินโครงการ ซึ่งทำการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ในแบบรายงาน (บร.) เช่น บร.1 เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้าน

4.2 การสัมภาษณ์ คือการได้มาของข้อมูลโดยการสอบถามจากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ บร.9 ในการบันทึกข้อมูล บร.11 ซึ่งทำการศึกษาถึงรายละเอียดของผู้รู้แต่ละราย บร.3 สัมภาษณ์ถึงความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

4.3 การใช้แบบสอบถาม เป็นรูปแบบเอกสารที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการข้อมูลมาใส่เพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ และเพื่อแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ถูกถาม เช่น บร.2 เป็นแบบสอบถามที่ให้สมาชิกกองทุนได้ตอบ และแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามนั้น และใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการประเมินด้วย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งเน้น ควบคุมการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล แต่มุ่งเน้นให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้นจึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

ซึ่งข้อมูลที่ทำกรเก็บรวบรวม คือ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยกรณีศึกษา ณ หมู่บ้านโนนอารีย์ หมู่ที่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ ขั้นตอนการจัดตั้งกองทุน การรับสมัครสมาชิก การกำหนดข้อระเบียบข้อบังคับ ที่ใช้ปฏิบัติในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน การเลือกสรรคณะกรรมการ การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกที่นำเสนอโครงการ รวมถึงแนวโน้มในการคืนเงินกู้ให้กับกองทุน ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน ธันวาคม 2544-กันยายน 2545

วิธีการเก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้อยู่ประกอบด้วยหลายวิธีเช่น

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตพฤติกรรม
- 4) วิเคราะห์เอกสารจากส่วนราชการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะ และธรรมชาติของตัววัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

6.การวิเคราะห์ข้อมูล

ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์โดยใช้หลักเหตุผล สนับสนุนข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ไม่ว่าจะเป็นจากการบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือการสังเกตรวมถึงแบบสอบถามและใช้การบรรยายไปตามประเด็นที่กำหนดไว้ให้เชิงพรรณนา โดยยึดเอาวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis of Data)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลที่เป็นจำนวน หรือปริมาณ ในที่นี้ เช่น จำนวนประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน โนนอารีย์ จำนวนผู้กู้เงินกองทุน จำนวนเงินที่ปล่อยกู้ รายได้ของผู้กู้ เป็นต้น

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis of Data)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเขียนบรรยายความคิดเห็น แล้วสรุปผลโดยประมวลความคิดเห็นเอาไว้ ในตอนท้ายของการประเมิน โครงการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผล การสัมภาษณ์ และจากการสังเกต แล้วนำมาจัดกลุ่มด้วยการจำแนกตามประเภทของสิ่งที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ โครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของกองทุนบ้านโนนอารีย์ หมู่ที่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบชีพท์ ดังกำหนดรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้มีการประเมินตามแบบของทฤษฎี CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ระดับคือ

1.1 บริบทระดับประเทศ ประเมินได้ดังนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน และสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม มีครัวเรือนขนาดใหญ่ มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป มีลูกมากหรือสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีภาระหนี้สินที่ตกทอดมาตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความยากจน ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เริ่มในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) จนถึงปัจจุบันได้มีโครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน ได้แก่โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน(กข.คจ.) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจนและการใช้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน โครงการที่ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบัน ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้งธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนโครงการของภาคเอกชน / ชุมชน ได้แก่ โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วน เพื่อผู้ยากลำบาก

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ภาวะความยากจนของคนไทย พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับ ร้อยละ 32.6 ปี 2535 ลดลงเหลือ

ร้อยละ 23.2 ปี 2539 เหลือร้อยละ 11.4 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลงตั้งแต่ ปี 2543 ลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ปี 2544 ลดลงอีกร้อยละ 13.0 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 ลดลง 1.7 ล้านคน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา และภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลง ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีโครงการต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้น จึงคาดหมายได้ว่าสถานะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงและน่าบรรเทาตามเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

แผนการพัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)

1. บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมาก ซึ่งอยู่นอกระบบไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ในภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้น หลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยพึ่งพาตลาดต่างประเทศ และอุตสาหกรรมส่งออกขนาดใหญ่ของไทย ใช้วัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้น และชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทย และการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

2. ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยแวดล้อม การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไป และยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้า และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้ต้นทุนการสื่อสารและการกระจายสินค้าลดลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้เปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศและแรงงานที่มีค่าแรงต่ำ ไปสู่การแข่งขันเชิงคุณภาพ การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศ ต่างก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานสากล และยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ทัดเทียมคู่แข่งชั้น รวมทั้งต้องมีความสามารถ ที่จะเชื่อมโยงธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น

จากข้อพิจารณาข้างต้น จึงได้กำหนดการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

1. วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
2. วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด
3. วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิชากิจขนาดใหญ่ และเชื่อมโยง กับภาคธุรกิจต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. กลไกการบริหารแผนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กระบวนการบริหารและจัดการเพื่อนำแผนแม่บท ไปสู่การปฏิบัติ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้บริหาร และประสานแผนสำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำลังจ้างศึกษาและวิเคราะห์พื้นฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถนำเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้ภายใน กลางปี 2544

เป็นที่คาดหมายว่า เมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถ

ช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถผลิตสินค้าเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของไทยในปี 2544 สามารถสรุปได้คือ การชะลอตัวของเศรษฐกิจสหรัฐและการฟื้นตัวของญี่ปุ่น เศรษฐกิจสหรัฐมีการขยายตัวประมาณ 3.0 – 3.5 % ลดลงจากการประมาณการ 5.0 % ในปี 2543 ในขณะที่ญี่ปุ่นก็เผชิญกับปัญหาธนาคารกลางของญี่ปุ่นเองซึ่งทำให้ค่าเงินเยนอ่อนตัวลงในขณะนี้ และนโยบายการลดอัตราภาษีของสหรัฐ จึงมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจของอเมริกา ดังนั้นทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลการชะลอตัวตามอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้การส่งออกของไทยจะมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงอย่างมาก

ความอ่อนแอของสถาบันการเงินภายในประเทศ แม้ว่า ณ วันสิ้นปี 2543 ระบบธนาคารไทยคงจะมีสัดส่วนเงินกองทุนเกิน 11 % รวมทั้งสามารถทำสำรองได้ไม่ต่ำกว่า 100% แต่ถ้าหากหนี้คั่งงั้นมีมากขึ้น หรือมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันลดลงหรือระบบธนาคารไทยต้องรับรู้การสูญเสียในอัตราที่ใกล้เคียงกับธนาคารดีบีเอส ในขณะเดียวกันแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจในปีหน้า จะทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPL) ที่กีดกันการดำเนินการของธนาคารไทยยังอยู่ในระบบ ดังนั้นการเพิ่มทุนจึงยังคงเป็นความจำเป็นของธนาคารไทย

การขาดดุลการค้าระหว่างเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ น่าจะทำให้เงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน และมีความผันผวน โดยอาจจะเป็นไปได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบขึ้นอยู่กับแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยเฉพาะในการตรวจเศรษฐกิจชุดใหม่ ทั้งนี้คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทมีค่าเท่ากับ 43.50 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2544 เมื่อเทียบกับปี 2543 ในขณะที่อาจจะมี ความผันผวนมากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่จะมากระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ ความเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงของการผันผวนดังกล่าว ค่าเงินบาทอาจจะหลุดออกจากกรอบ 44 – 45 บาทได้ อย่างไรก็ตาม คาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อไม่ให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมาก จนทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาวะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน

ตารางที่ 4.1 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ความอุดมสมบูรณ์	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หมายเหตุ : 1. รุนแรงปานกลาง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า
2. รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตร ต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างเคร่งครัด
3. รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

1.1.5 ความเค็มครื้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค แต่ถ้าหากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสภาพการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระตุ้นต่อเศรษฐกิจในช่วงแรก ๆ ขณะนี้ หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) มีประมาณ 55 - 56 % และในอีก 5 ปีข้างหน้า (งบประมาณ 2544 - 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกมัดในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการบริษัทบริหารทรัพย์สินอีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีแผนสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 - 2549 ประมาณ 5 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน

ประเทศ หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่า รัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาด และนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง บริษัททรัพย์สิน เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่องหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท ในขณะนี้ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก คน ไม่ใช่ มาจากเงิน เพราะเงินบางครั้ง ก็ทำให้คนทะเลาะและทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้านไม่นำเงินไปฝาก ก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล่มสลายได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. ชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ ป.4 ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้มากนัก
6. ความสามัคคีปรองดอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร
7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล ก็จะทำให้ชุมชนนั้นไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น
8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศยังไม่มีความเจริญเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทส่วนใหญ่มาจากการที่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควร ทำให้เสียโอกาสที่จะทำให้อท้องถิ่นของตนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทย นั้นมีมากทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นมีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาตั้ง รองเท้าตึกสูง และตอนนี้ที่จะเห็นบ่อย ๆ คือการยอมรับนิยมเป็นสินค้าต่าง ๆ และการคัดสรรตามแบบนักฟุตบอล ดารา และนักร้องชื่อดัง และอีกอย่างที่เราเห็นกันมากในทางโทรทัศน์คือ มีนักร้องชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มล้มค่านิยมของไทยแบบเก่า ๆ ไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีนมมา สินค้าแบรนด์เนมต่าง ๆ ที่ส่งเข้ามาในประเทศไทย และที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น ไก่เคเอฟซี แมคโดนัลด์ ไอศกรีมสเวนเช่น เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์พวกนี้ ปีหนึ่ง ๆ ประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมาก และมีราคาแพง ทำให้เงินไหลออกนอกประเทศจำนวนมากหมื่นบาท และไทยต้องเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นชาวไทยควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทย สินค้าควรซื้อสินค้าไทย ซึ่งมีมากมายหลายชนิดให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ต่าง ๆ อาหารไทย สินค้าพื้นบ้านของไทย และเมื่อคนไทยหันมานิยมของไทย ก็จะทำให้ประเทศมีความเจริญและจะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศมากขึ้น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

หมู่บ้านโนนอารีย์ แต่เดิมเป็นหมู่บ้านที่มีแต่ป่า และมีภูเขาล้อมรอบ ทางเดินเข้าหมู่บ้านจะเป็นทางช้างเดิน คนสมัยนั้น ต้องเดินทางด้วยเท้ากันเป็นส่วนใหญ่ และลำบากมากในการเดินทาง ไปไหนมาไหน บริเวณป่าเป็นป่าดงดิบหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ดงพญาไฟ” ก่อนที่จะเป็นหมู่บ้านโนนอารีย์แต่เดิมยังเป็นหมู่บ้านหนองตาแก้ว และต่อจากนั้น เมื่อปี 2535 ได้แยกตัวออกเป็นหมู่บ้านโนนอารีย์ โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือผู้ใหญ่ สนิท สร้อยคปรางค์ เป็นผู้ดูแล และ 5 ปีต่อมาก็เปลี่ยนผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นคนปัจจุบัน คือผู้ใหญ่ เสน่ห์ ปานกลาง

- การตั้งถิ่นฐาน

บ้านโนนอารีย์ เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2535 หรือประมาณ 9 ปี มาแล้ว

- การขยายตัวของประชากร

ในปัจจุบัน หมู่บ้านโนนอารีย์ มีครัวเรือน 230 ครอบครัวย มีบ้าน 230 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 860 คน ชาย 420 คน หญิง 440 คน

ประชากร	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4
	วัยรุ่น	วัยทำงาน	วัยชราแต่ยังสามารถทำงานได้	วัยชรา
จำนวนโดยประมาณ	323 คน	439 คน	50 คน	48 คน

-ทำเลที่ตั้ง

เป็นป่าเชิงซ้อน และมีภูเขาล้อมรอบ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอปากช่อง โดยมีระยะห่างจากอำเภอ ปากช่อง เป็นระยะทางประมาณ 8 – 9 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองตาแก้ว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่บ้านหนองกะจะ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลจันทิก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านหนองอีเหลอ

-สภาพที่ดิน

โดยส่วนใหญ่ สภาพดินจะเป็นดิน ชุดตาคดี

- แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ที่หมู่บ้าน โนนอารีย์ จะมีฝายน้ำล้น อยู่ 1 แห่ง ชาวบ้านที่นี่ ก็อาศัย แหล่งน้ำนี้ทำการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว คือ ผักกาดขาว

- ระบบสาธารณูปโภค

การคมนาคม

ถนนในหมู่บ้านเป็นลักษณะถนนลูกรัง ตลอดทั้งหมู่บ้าน และเป็นทางเข้าออกของหมู่บ้าน เพื่อใช้ติดต่อกับหมู่บ้านต่าง ๆ

การประปา

หน่วยงานเจ้าของกิจการประปา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง โดยให้กลุ่มประปาหมู่บ้าน เป็นผู้ดูแล

-ผู้นำและการเมืองการปกครอง

หมู่บ้านโนนอารีย์ ก่อตั้งเมื่อปี 2535 มีผู้ใหญ่บ้านทำการปกครองมา จำนวน 2 คน คือ

1. นายवल ศรียอดปรางค์
2. นายเสน่ห์ ปานกลาง (คนปัจจุบัน)

-เศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ ณ. ปัจจุบัน มีอาชีพทำการเกษตร แต่ปัจจุบัน จำนวนประชากรเริ่มหันมาประกอบอาชีพรับจ้างและมีการประกอบธุรกิจค้าขาย แต่ก็คงทำการเกษตรร่วมไปด้วยเหมือนเดิม

-วัดและประเพณี

หมู่บ้านโนนอารีย์ มีวัดอยู่ 1 แห่ง ชื่อ วัดธารน้ำตกหลังแหวน หรือ วัดหลังแหวน ซึ่งที่วัดนี้จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำหมู่บ้าน เพราะที่นี้มีธารน้ำตกซึ่งตกมาจากฝายในหมู่บ้าน มีบรรยากาศที่สวยงาม ร่มเย็น และยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักของนักท่องเที่ยวทำให้ยังมีผู้คนมาเที่ยวไม่มากนัก ทำให้ยังคงสภาพที่ดีเหมือนแต่เก่าก่อน ส่วนประเพณีของหมู่บ้าน โนนอารีย์ ที่ชาวบ้านร่วมทำกิจกรรมกัน มีคือ

1. ประเพณีวันสงกรานต์ จัดประมาณวันที่ 13 -15 เดือนเมษายน ของทุกปี มีการสงน้ำพระและรดน้ำคำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน
2. ประเพณีวันเข้าพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม ของทุกปี มีการทำบุญตักบาตรเทโว ฟังธรรมเทศนา
3. ประเพณีวันออกพรรษา ประมาณเดือน ตุลาคม ของทุกปี มีการทำบุญตักบาตรพระ ฟังธรรมเทศนาที่วัด
4. ประเพณีวันลอยกระทง ประมาณเดือน พฤศจิกายน ของทุกปี มีกิจกรรมวันงานลอยกระทง ในหมู่บ้าน
5. และวันสำคัญต่าง ๆ ของไทย เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันขึ้นปีใหม่ หรือแม้กระทั่งวันเด็ก ก็มีการจัดกิจกรรมประจำหมู่บ้าน ของทุกปี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์ และเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ประชาชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนกู้ยืมนำไปลงทุนตามประเภทของการประกอบอาชีพ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีคณะกรรมการในหมู่บ้านบริหารกันเองและกองทุนนี้เป็นกองทุนที่ดี เพราะได้เป็นเงินทุนให้ประชาชนได้กู้ยืม คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงินของรัฐ และเงินทุนนอกระบบ ต่อไปในอนาคต อาจจะเป็นเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับการจัดสรรมาเมื่อวันที่ 22 มิ.ย. 2544 และได้แบ่งประเภทการกู้ยืม คือ กู้ยืมเพื่อไปประกอบอาชีพ การแปรรูป ทรรายจ่าย และกู้ฉุกเฉิน งวดแรกได้ปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเงินไป 82 ราย เป็นเงิน 990,000 บาท ปัจจุบันเหลือเงินในบัญชีธนาคาร 10,000 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ในบ้านโนนอารีย์มีคณะกรรมการ 15 คน ชาย 8 คน หญิง 7 คน ซึ่งจะมีประธานฯ รองประธานฯ เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และกรรมการ ฉายน้ำที่ออกกระเบื้องข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนร่วมกับชาวบ้านเพื่อนำไปเป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนต่อไป

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน สมาชิกผู้กู้เงินยังไม่มีชำระคืน เพราะยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาการคืนเงินกู้

5) ผู้สมัครขอกู้ ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเขียนโครงการยื่นต่อคณะกรรมการเมื่อคณะกรรมการอนุมัติ ต้องทำสัญญาเงินกู้พร้อมหลักประกันเงินกู้ ผู้กู้แต่ละรายกู้ได้ 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ถ้ารายได้ผู้กู้เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด และต้องใช้หลักทรัพย์และบุคคลค้ำประกัน และต้องชำระเงินคืนทั้งคืนและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน โดยคณะกรรมการทุกคนได้มีการประชุมและพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ร่วมกัน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกคือ ผู้กู้ต้องเขียนโครงการที่สามารถเป็นไปได้ทาง

การตลาด และค้ำค่าต่อการลงทุน พิจารณาถึงอุปนิสัยและความสามารถของผู้กู้ที่จะชำระเงินคืน การมีบุคคลหรือทรัพย์สินค้ำประกัน เมื่อพิจารณาแล้วก็จะบอกให้ผู้กู้ทราบในภายหลัง

2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำไร่ข้าวโพด ผู้ที่กู้เงินกองทุนก็จะนำไปลงทุนทำไร่ข้าวโพดเพิ่ม บางรายนำไปลงทุนเลี้ยงสัตว์ ซึ่งศึกษาจากผู้เลี้ยงมาก่อน และขอคำแนะนำ หาข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอปากช่อง

3) การรับชำระหนี้ ในการชำระคืนเงิน จะกำหนดชำระคืนภายใน 1 ปี ทั้งต้นและดอกเบี้ย ส่งเงินคืน ณ ธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง แล้วนำหลักฐานการชำระเงินมาให้คณะกรรมการทราบภายใน 2 วัน

4) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน ได้มีการทำบัญชีโดยคณะกรรมการกองทุน โดยทำตามแบบฟอร์มที่ทางรัฐบาลได้กำหนดไว้ในคู่มือการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5) การช่วยหาค่าตลาด การหาค่าตลาดของผู้ที่ไร่ข้าวโพดนั้นจะทำการขายข้าวโพดให้กับพ่อค้าที่เคยซื้อขายกันเป็นประจำ

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะส่งเสริมผู้กู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

- จำนวนผู้กู้ ผู้กู้เงินกองทุนมีทั้งหมด 113 คน ซึ่งในงวดแรกมีผู้กู้ 82 ราย
- ยอดเงินให้กู้ เงินกองทุนที่ให้กู้ไปแล้วจำนวน 990,000 บาท โดยงวดแรกปล่อยกู้ 990,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้ที่ได้ จากสมาชิกกองทุนจำนวน 113 คน มีจำนวนผู้ที่ได้ตอนนี้ทั้งสิ้น 82 คน โดยคณะกรรมการจะพิจารณาจำนวนเงินที่ขอกู้ให้เหมาะสมกับโครงการที่ยื่นกู้ของแต่ละบุคคล
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ปัจจุบันเงินสะสมของหมู่บ้านมีจำนวน 0 บาท เพราะได้มีการปล่อยกู้ไปแล้วตั้งแต่เดือนมีนาคม 2545 และในทุกๆเดือนที่เก็บเงินได้ก็ปล่อยกู้จนหมด
- การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้ที่กู้เงินไปทำไร่ข้าวโพด นำไปซื้อเมล็ดพันธุ์เพิ่ม ส่วนผู้กู้ไปค้าขาย นำไปซื้อสินค้าเข้าร้านเพิ่ม

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง บ้านโนนอารีย์เป็นหมู่บ้านที่มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง และยังมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านจึงร่วมแรงร่วมใจช่วยกันบริหารจัดการกองทุนให้ดีขึ้น เพื่อให้หมู่บ้านมีศักยภาพ ความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นระดับผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ มากกว่าชาวบ้านในหมู่บ้าน เพราะทางหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่น ๆ จะมีการนัดการประชุมบ่อยครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปรึกษาหารือ และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด ตลาดส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นทั้งตลาดที่ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด เมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ และเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตของหมู่บ้าน

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทได้จัดสรรให้ชาวบ้านได้กู้ยืมเพื่อนำไปประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คณะกรรมการในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง โดยทำให้มีจำนวนเงินเพิ่มขึ้นกว่าเงินที่รัฐจัดสรรให้ และบริหารให้เกิดประโยชน์และยุติธรรมมากที่สุด เมื่อมีการจัดการบริหารที่ดี เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น ก็จะทำให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว ผู้ดูแลมีการศึกษาอยู่ในระดับ ป.4 ป.6 ม.3 และม.6 มีความสามารถและชำนาญในเรื่องการดำเนินงาน เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพนี้มานานแล้ว

2) ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือข่าย ทรัพย์สินของผู้ดูแลที่มีอยู่จะเป็นพื้นที่ทำกินได้แก่ พื้นที่ไร่ และพื้นที่ที่อยู่อาศัย ผู้ดูแลบางรายก็จะมีรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์

3) หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล หนี้สินของผู้ดูแลส่วนใหญ่จะเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) โดยคิดดอกเบี้ยประมาณร้อยละ 8 บาท/ปี

4) อาชีพหลักของผู้ดูแล ผู้ดูแลเงินกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรคือทำไร่ทำสวนน้อยหน้า ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย

5) รายได้ครอบครัว รายได้ส่วนใหญ่จะมาจากการทำงาน ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยปีละประมาณ 40,000 บาท

6) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน ผู้ดูแลส่วนใหญ่นำไปลงทุนทำไร่ข้าวโพดซึ่งเป็นอาชีพที่ทำกันทั้งหมู่บ้านและทำมาเป็นเวลานานแล้ว จึงมีประสบการณ์และความชำนาญมาก

2.1.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) เงินที่กู้มาได้ นำไปลงทุนในการทำไร่ข้าวโพด ปลูกผักสวนครัว ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์
- 2) เงินอื่น ๆ เงินที่ผู้กู้ได้กู้ยืมจากกองทุนไปลงทุนไม่พอ ก็ต้องหาเงินจากส่วนอื่นมาช่วยเหลือ ได้แก่ เงินส่วนตัว หรือเงินกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (รทส.)
- 3) สถานที่และวัสดุคิบ ก็จะทำอยู่ในพื้นที่ของตนเอง บางรายก็ต้องเช่าพื้นที่เพิ่ม โดยจะเช่าของคนในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียงและเมล็ดพันธุ์ผักผู้กู้จะซื้อจากตลาด บาง
- 4) เทคนิควิธีทำงาน มีการใช้เครื่องจักรช่วยในการทำงาน
- 5) กำลังทำงาน คนงานที่ใช้ในการทำไร่ข้าวโพดจะเป็นสมาชิกในครอบครัวและการจ้างคนงานในหมู่บ้านเอง

2.1.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการถูกวิธี ผู้กู้ได้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาเป็นเวลานาน และได้ทำมาตลอดจนถึงปัจจุบัน และได้มีเทคนิควิธีทำในบางขั้นตอนให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
- 2) การหาตลาดที่ดี ตลาดส่งผลผลิตที่ดี ควรมีการประกันราคาสินค้า เพื่อให้ไม่ขาดทุน และสินค้าต้องมีคุณภาพ
- 3) การหาวัสดุคิบที่ดี วัสดุคิบที่ดีควรมีการรับรองคุณภาพ ไม่มีการปนเปื้อนของของเสีย
- 4) การทำบัญชี ผู้กู้มีการทำบัญชีไว้แบบง่าย คือ มีบัญชีรายรับ – รายจ่าย เพื่อให้ทราบถึงจำนวนเงินในการลงทุนแต่ละครั้ง
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน ผู้ที่กู้เงินไปลงทุนได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เขียนโครงการกู้ยืมเงินจริง เพราะมีหลักฐานการลงทุน มีผลผลิตที่นำไปขายได้เป็นเงินแล้ว ถึงกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงิน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงระยะเวลาคืนเงินแล้ว คาดว่าผู้กู้น่าจะมีเงินชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยแก่คณะกรรมการ

2.1.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) มีดังนี้
 - รายได้เป็นเงิน การทำไร่ 1 ปี ผลผลิตที่ได้แต่ละปีเมื่อนำไปขายก็จะได้เป็นเงิน
 - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นตั้งของ ผู้กู้เงินไปลงทุนดำเนินกิจการก็จะได้ผลผลิต เช่น องุ่น ข้าวโพด น้อยหน้า เป็นต้น

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ เมื่อมีเงินกู้ยืมไปลงทุน ผู้กู้จึงได้เพิ่มจำนวนไร่มากกว่าเดิม เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) มีดังนี้

- ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง เมื่อนำเงินไปลงทุนมีผลผลิต มีรายได้ ก็นำเงินส่วนหนึ่งมาลงทุนต่อในครั้งต่อไป และเงินอีกส่วนหนึ่งนำมาใช้สอยหรือเก็บออมเพื่อเป็นทุนสะสมต่อไป

- ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน ถ้าผู้กู้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ รายได้ดี และมีเงินออม คาดว่าในอนาคตกิจการของผู้กู้ต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง

- การกลับคืนถิ่นของประชาชน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดการลงทุนดีมาก แต่ไม่ได้ส่งผลให้สมาชิกบางคนที่ไม่ทำงานต่างจังหวัดกลับคืนสู่ท้องถิ่นเลย เพราะบางคนทำงานในโรงงานได้เงินดี และบางคนได้งานที่มั่นคง จึงได้ตั้งรกรากอยู่ที่นั่นเลย เหตุนี้จึงทำให้ไม่กลับคืนสู่ท้องถิ่น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเกษตรกรและค้าขายในหมู่บ้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.อาชีพเกษตรกร สามารถแบ่งได้เป็น

1.1 ทำไร่ข้าวโพด มีการทำไร่ข้าวโพดปีละ 2 ครั้ง ซึ่งในการปลูกนั้นก็ทำตามประสบการณ์ที่มีทำกันมานานแล้ว ผลผลิตที่ได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ

1.2 เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัวเนื้อ ผู้กู้ได้ซื้อวัวมาช่วงอายุ 2 – 3 เดือนในราคาประมาณ 8,000 – 10,000 บาทและเลี้ยงต่อไปอีกประมาณ 8 – 9 เดือนก็สามารถนำไปขายได้ ราคาวัวที่ขายได้ประมาณ 1 เท่าของราคาที่ซื้อมา ดังนั้น ผู้กู้เงินลงทุนเลี้ยงวัว จึงมีความสามารถชำระเงินกู้ได้

1.3 การปลูกผักสวนครัว สามารถเก็บเกี่ยวได้ปีละ 10 ครั้งขึ้นไป ซึ่งส่งขายได้ในราคาที่ดี วิธีการปลูกนั้นได้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1.4 การทำสวนน้อยหน้า ทำปีละ 1 ครั้ง ซึ่งมีการขายปลีกด้วยตัวเอง และขายเหมาสวนให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ

2. อาชีพค้าขาย มีทั้งขายของชำ และอาหารสด เงินที่กู้ไปก็นำไปซื้อสินค้ามาขายที่ร้านเพิ่มขึ้นและซื้อผักไปขายที่ตลาดหลายชนิดขึ้น ราคาผักที่ขายได้ประมาณ 1 เท่าของราคาซื้อมา ถ้าวันไหนขายหมดก็ได้กำไรมากแต่ถ้าวันไหนขายไม่หมด ก็ได้กำไรน้อย และผักที่เหลือก็สามารถนำไปขายในวันต่อไปได้ ดังนั้น ภายใน 1 ปี ผู้กู้จึงมีความสามารถในการชำระเงินคืนกองทุนได้

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผู้ทำสารนิพนธ์สรุปผลตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ

5.1 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดสถานะแวดล้อมระดับประเทศ คือ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศโดยผลสำรวจกองทุนหมู่บ้านของแบงก์ชาติ ณ สิ้นปี'44 ระบุช่วยกระตุ้นจีดีพีได้ 0.8% แจกแจงส่วนใหญ่นำไปขยายกิจการและลงทุนใหม่ 67% ที่เหลือนำไปรีไฟแนนซ์หนี้เก่า 33% ซึ่งกองทุนหมู่บ้านไม่ใช่เรื่องใหม่เหมือนเงินฝิ่นที่เน้นให้ประชาชนใช้จ่าย

5.2 ผลที่เกิดขึ้นจากตัวชี้วัดระดับท้องถิ่น คือ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของหมู่บ้านโดยชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง ทำให้มีเงินที่จะนำมาซื้อ ปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการของบ้านโนนอารีย์ หมู่ที่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 การบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างน้อยเพียงใด พบว่า ตรงตามความต้องการของทางรัฐบาลที่กระจายเม็ดเงินสู่สังคมรากหญ้าซึ่งดูได้จากจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นำไปทำเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก หรือบางส่วนนำไปเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการทำให้มีเงินเพิ่มขึ้น สามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ และเงินส่วนที่เหลือยังสามารถนำมาเก็บออมได้อีกด้วย ส่วนในการบริหารจัดการของคณะกรรมการเป็นไปได้อย่างดี คณะกรรมการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้นำชุมชนต่าง ๆ จะมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการประชุมที่มีบัณฑิตอาสาของแต่ละหมู่บ้านจัดการประชุมขึ้นตามแบบ บร. ต่าง ๆ หรือจะเป็นการประชุมที่ทางหน่วยงานรัฐบาลจัดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานซึ่งกันและกันและอาจจะพบวิธีการทำงานที่แปลกใหม่ออกไปเพื่อนำไปใช้ในการทำงานของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นตนเอง

5.2 การบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง พบว่า หมู่บ้านโนนอารีย์ มีความเข้มแข็งในระดับค่อนข้างมากซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ในบร. 7 ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 % ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านโนนอารีย์ และการให้ความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือน

5.3 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

1) การให้ความร่วมมือของชาวบ้านหมู่บ้านโนนอารีย์ และการติดตามข่าวสารกองทุนหมู่บ้านของผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและนำมาปฏิบัติอย่างถูกวิธี ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากนัก

2) การติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ และ หน่วยงานอื่น ๆ อีก ซึ่งได้แนะนำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธี

ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

1) การนำเงินที่ขอกู้จากกองทุนหมู่บ้าน ไปใช้ในด้านอื่นที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งก็เป็นเพียงส่วนน้อย

2) บางครั้งการทำงานของหน่วยงานรัฐบาลต้องเป็นไปตามระเบียบขั้นตอนทำให้การดำเนินงานค่อนข้างช้า ซึ่งทำให้บางครั้งผู้นำชุมชนต้องจัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไปก่อน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการประเมินโครงการฯ ด้านการดำเนินการ

ผลการดำเนินการ กรณีบ้านโนนอารีย์ หมู่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการดำเนินการทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบ A และระบบ B สรุปได้ดังนี้

ผลการดำเนินการหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้พบว่า

1. ประชาชนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโนนอารีย์ มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุน เพื่อประกอบอาชีพ
2. เงิน 1 ล้านบาท ที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้นั้นควรอยู่ต่อไปด้วยการชำระหนี้คืนกับกองทุนเพื่อเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกท่านอื่นต่อไป และยังเกิดผลประโยชน์ในรูปดอกเบี้ยจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทด้วย
3. ทักษะคติของประชาชนของหมู่บ้านโนนอารีย์ ที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจที่รัฐบาลมองเห็นความสำคัญกับปัญหาความยากจนของคนในประเทศ และที่สำคัญโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนเอง
4. กระบวนการคัดเลือกสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุน พบว่าผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กองทุนกำหนด

ผลการประเมินของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ส่วนใหญ่ มีประสิทธิภาพดำเนินกิจการอยู่แล้วทำให้กิจการของผู้กู้เป็นไปตามปกติ
2. ความรู้ความสามารถของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้มีความสามารถในการดำเนินกิจการพอสมควรเนื่องจากมีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้นผู้กู้จึงนำเงินมาเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพของตน
3. อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านโนนอารีย์มีอาชีพส่วนใหญ่ที่คล้ายกันคืออาชีพทางการเกษตร เช่น ทำไร่ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัว ปลูกน้อยหน่า
4. รายได้ของครอบครัวผู้กู้ พบว่ามีความแตกต่างกันไป แล้วแต่นาตคกิจการของผู้กู้แต่รายได้โดยเฉลี่ยของผู้กู้ต่อรายปีคือประมาณ 30,000 – 50,000 บาทต่อปี

อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านโนนอารีย์ หมู่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุจุดประสงค์ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. กองทุนบ้านโนนอารีย์ เกิดขึ้นได้พบว่าประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนให้ความร่วมมือกัน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของราชการ เช่น พัฒนาการอำเภอ
2. การบริหารกองทุนบ้านโนนอารีย์ มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างถูกต้องและได้ประธานกองทุนที่มีศักยภาพ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี
3. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนบ้านโนนอารีย์ เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีการแสดงความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสม่ำเสมอ เช่น จะมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่
4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนบ้านโนนอารีย์ มีการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มการปลูกผักสวนครัว (ผักกาดขาว)
5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น พบว่าคนในชุมชนบ้านโนนอารีย์ มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่เกิดปัญหาซ้ำซาก เช่น

- กลุ่มผู้ปลูกผักสวนครัว

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนบางกลุ่ม ยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างแพง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน
- อาชีพของประชาชนในชุมชนยังพึ่งพาธรรมชาติอยู่มาก ถ้าปีไหนฝนไม่ตกตามฤดูกาลพืชผลทางการเกษตรของคนในชุมชนก็ได้รับความเสียหาย

- อาชีพของคนในชุมชนบ้านโนนอารีย์ยังเป็นอาชีพรับจ้าง รายได้น้อยและไม่มีความมั่นคง

การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ผลจากโครงการกองทุนหมู่บ้านได้เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ภายในชุมชนได้แก่ กลุ่มผู้ปลูกผักสวนครัว เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแกร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรนอกชุมชน คือให้ประชาชนในหมู่บ้านที่ไม่ได้เคยปลูกผักสวนคร่วมาก่อน ให้มีการรวมกลุ่ม โดยการเชิญวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอมาให้ความรู้ แนะนำการปลูกผักสวนครัว การตลาด ตลอดจนการค้าประกันกลุ่ม ให้มีการประสานงานกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสามัคคี เพื่อเป็นฐานให้เศรษฐกิจในชุมชนเข้มแข็งขึ้น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนบ้านโนนอารีย์ มีดังนี้

1. ความรัก ความผูกพัน และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ของคนในหมู่บ้าน ความผูกพันซึ่งกันและกันนี้เองทำให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อชุมชน อย่างแท้จริง
2. การจัดตั้งกลุ่มทำงานนับว่าเป็นรูปแบบการทำงานที่ประสบความสำเร็จ และมั่นคงมีการจัดการและบริหารกลุ่มที่ดี
3. การที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีความยุติธรรม มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาต้องฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อการบริหารกองทุนผ่านช่วงเวลาไประยะหนึ่ง เมื่อสมาชิกผู้กู้เงินก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนทั้งต้นและดอกเบี้ย ก็จะทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านต่อไป
2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจภายในชุมชนเข้มแข็งกว่าแต่ก่อน
3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน กรณีศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนบ้านโนนอารีย์ หมู่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 11 ว่าด้วยผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพอาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี ขอเสนอแนะว่าผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกหนึ่งปีถึงมีสิทธิ์ขอลงกลับมาสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้นั้น รู้สึกว่านานเกินไปอยากให้เป็นหกเดือนน่าจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 38 ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละหกบาทต่อปี เป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป

2. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารการจัดการกองทุนฯ ของคณะกรรมการกรณศึกษาบ้านโนนอารีย์ หมู่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนฯ ของหมู่บ้านโนนอารีย์พบว่าอำนาจสิทธิ์ขาดจะอยู่กับประธานกองทุนมากเกินไป อยากให้กระจายอำนาจยังคณะกรรมการอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้คณะกรรมการกองทุนทุกคนศึกษาระเบียบข้อบังคับของกองทุนให้เข้าใจมากกว่าเป็นอยู่ เพราะเวลาที่สมาชิกขอคำปรึกษาจะได้ให้คำปรึกษากับสมาชิกได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คือเรื่องของเวลา อยากให้คณะกรรมการรักษาเรื่องเวลา คือให้เข้าประชุมตามกำหนดหรือตรงเวลาให้มากกว่านี้ และควรมีวาระการประชุมประจำสัปดาห์เสมอ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 เวลาการประชุมใหญ่ อยากให้คณะกรรมการทุกคนช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านทราบโดยทั่วถึงและสมาชิกทุกคนควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม

3. ข้อเสนอแนะ การนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เพื่อไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนรวมกลุ่มกันให้มากกว่านี้ กล่าวคืออยากให้สมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพที่เหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้ปลูกผักสวนครัว โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ถ้าสามารถทำอย่างนี้ได้ก็จะทำให้เรามีอำนาจต่อรองจากพ่อค้า เพราะเราซื้อในจำนวนมาก และจะได้ราคาถูกลงกว่าปกติ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพให้มีการทำบัญชีด้วย เพราะการสัมผัสพบว่ามีไม่มีการจัดทำบัญชีกัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คืออยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพของตนเองนั้นให้นำเงินไปพัฒนาอาชีพจริง ๆ ยังพบว่าบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทำสารนิพนธ์ หลังจากเข้าไปศึกษาและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกรณีศึกษากองทุนบ้านโนนอารีย์ หมู่ 19 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ถึงแม้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนจะต้องลดปัญหาการเป็นหนี้ในระบบให้กับประชาชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็มีประชาชนบางส่วนยังไปอาศัยกู้เงินนอกระบบอยู่เพราะการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีข้อจำกัดกู้ยืมได้ค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ไม่เพียงพอต่อการลงทุนจึงไม่กู้เงินจากเอกชน หรือธนาคารอยู่ จึงอยากเสนอแนะว่าถ้าการบริหารไปสักระยะหนึ่ง ถ้ากองทุนมีกำไรอยากให้เพิ่มวงเงินกู้ให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 หน่วยงานของรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีกันอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐบาลต้องเสียสละอย่างจริงจัง และตั้งอยู่บนความยุติธรรม การทำงานมิได้ทำอย่างผิวเผินตามหน้าที่ แต่ต้องทำอย่างจริงจัง ให้ชุมชนรักษาความสามัคคีของชุมชนที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 หน่วยงานของรัฐควรส่งวิทยากรไปช่วยพัฒนา ภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ผนวกกับภูมิปัญญาใหม่ที่ทันสมัยเพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถยื่นข้ออยู่ได้ โดยการดึงความรู้ความสามารถของคนในหมู่บ้านหรือชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 ส่งเสริมให้รักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้ยืนยาวสืบไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 พยายามอนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด แนะนำที่ สุด โดยการชี้้นำให้คนในชุมชนเห็นตัวอย่างว่า ชุมชนสามารถมีความภาคภูมิใจ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน ที่มีมาแต่ดั้งเดิมและสามารถอนุรักษ์ให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 7 ส่งเสริมการทำงานกลุ่มให้เป็นระบบทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ปลูกผักสวนครัว ให้คนทุกวัยมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 8 ส่งเสริมผู้นำทุกกลุ่มให้มีความเสียสละ เพื่อกลุ่มอย่างแท้จริงให้เป็นตัวอย่างที่ดีของสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 9 การที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปใช้ในชุมชนอย่างรวดเร็ว อาจทำลาย วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิม ให้เลือนหายไปมากที่สุด ควรพัฒนาด้วยความระมัดระวัง

บรรณานุกรม

คณะกรรมการอำนวยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท.
แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย. 2543.

จำเนียร สุหลาย และ คนอื่น ๆ (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ .
ศ.ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). รวมบทความทางการประเมินโครงการ .
(หน้า 223 – 229) พิมพ์ครั้งที่ 6 . จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ .

เฉลิม นุรีภักดิ์ ศ.ดร.และคนอื่น ๆ (2545). ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1)
ไทย : บริษัท เอส. อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

เฉลิม นุรีภักดิ์ ศ.ดร.และคนอื่น ๆ (2545). ชุมชนวารสารนิพนธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 1)
ไทย : บริษัท เอส. อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ณัฐพงศ์ ภัทราพงศ์ (2545). รายงานพิเศษ 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจความอยู่ดีมีสุขของ
คนไทยและยังไม่กลับมา. [ออนไลน์] ได้จาก : <http://mcot.or.th/reports.php?id=8181>.

คุณากรค้าไทยหด 4 ปี พาณิชย์เพิ่งคิดศึกษา (2545). [ออนไลน์] ได้จาก
:[http:// thannews.th.com /1 han 2000/1 /20/cotumn newsout.html](http://thannews.th.com/1/han2000/1/20/cotumnnewsout.html).

นงลักษณ์ เดชะพีพงษ์ คณะทำงานกองทุนชุมชน . จุดเด่น จุดด้อย กทบ.
วารสารการศึกษานอกโรงเรียน . 2545 . หน้า 32 - 33.

พวงแก้ว ปรีชาอินพงษ์ และคนอื่น ๆ . สภาพแวดล้อมของคนไทย.
วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 2544 . หน้า 57 - 66.

ภาวิณี เจริญยิ่ง . 31 มกราคม 2545 . บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านอย่างก้าวที่ต้องพึ่งพา .
หนังสือพิมพ์. มติชนรายวัน. หน้า 12.

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มติการจัดตั้ง และ
บริหารกองทุนฯ . แห่งชาติ พ.ศ. 2544.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ พ.ศ. 2544. และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.

วิจัย ธปท สสำรวจกองทุนหมู่บ้าน . (2545). นสพ. ประชาชาติธุรกิจ [ออนไลน์]
ได้จาก : [http:// rakbankerd.com / benny / 01-jam / village – fund / news_ detil . htm ? topic.](http://rakbankerd.com/benny/01-jam/village-fund/news_detil.htm?topic)

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ 4 มกราคม 2445 กองทุนหมู่บ้านฯ
กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ: อีกบริบทหนึ่งของการกระทรวงศึกษาธิการ และทบวง

มหาวิทยาลัย งานเพื่อบ้านเมือง น.ส.พ. มติชนรายวัน. หน้า 18.

ส่งเสริม SMEs ผู้เศรษฐกิจชาติ (2545) [ออนไลน์] ได้จาก : <http://ismed.or.th/intro-ismed/quotation.html>.

สัมพันธ์ เศรษฐกิจ . 15 มกราคม 2545. การบริหารกองทุนเงินล้านในมีประสิทธิภาพ. หนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน . หน้า 6.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. คู่มือประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544.

อุดม จำรัสพันธุ์ และคนอื่นๆ (2545). ศึกษาวिकासประเมินเพื่อการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ไทย: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทศน์ทองการพิมพ์.

